కథా కౌముది

అపూర్వచిత్ర (సినీ నిర్మాణ సంస్థ) సహకారంతో కౌముది - రచన నిర్వహించిన కథల పోటీలో
సాధారణ ప్రచురణకు ఎంపికైన కథ.

ఎక్కడైనా వెన్నెలే! అవసరాల రామకృష్ణారావు

రామసూరికి ఇలాంటి మనోఘర్షణకి ఎదురవడం జీవితంలో ఎప్పుడూ జరగలేదు. ఒక సాధారణ వ్యక్తి తన భావజాలాన్ని ఇంతగా అతలాకుతలం చేస్తుందని అతనెప్పుడూ అనుకోలేదు. ఇంతకీ అతనెప్పుడూ ఇంతగా ఇతర వ్యక్తులతో ప్రగాఢ సంబంధం పెట్టుకుని ఎరగడు. అతనికి బాగా తెలిసిన వ్యక్తి తనొక్కడే తన సాన్నిహిత్యమంతా మనుషులతో కాదు, చదివిన పుస్తకాలు రగిలించిన ఆలోచనలతోనే. చిన్నప్పుడే అమ్మా నాన్నా పోతే మేనమామ శంకరయ్యే అతన్ని చేరదీసి పెంచి పెద్ద చేశాడు. నాన్నకో అరెకరం పొలం ఉంటే దాన్ని అమ్మి ఆ డబ్బుతోనే శంకరం తనని పెంచినా, చదివించినా, అతను ఏవో పార్టీ మీటింగులంటూ తిరిగేవాడు. దానికి సంబంధించిన సాహిత్యమంతా ఇంట్లో ఉండేది. ఎదిగే వయసులో వాటిని పదే పదే చదవడంతో సామ్యవాద సిద్ధాంతం రామసూరి మీద బలమైన ముద్రవేసింది. మెట్రిక్ పాసై కంపౌడరీ టెస్ట్ కూడా గట్టెక్కాక బతుకు తెరువనేది చిన్నదో పెద్దదో వెంటనే దొరికింది. ఏం తెచ్చుకున్నా తిన్నా, పార్టీలో సభ్యత్వం మాత్రం పొందలేదు గాని, వ్యక్తుల పట్లకాక ఉద్యమాల పట్లే అతను బలంగా ఆకర్షితుడయాడు.

అయితే రామసూరిని నిర్ఘాంత పరిచే సంఘటన ఒకటి అతని పెళ్ళి విషయంలోనే జరిగిందని తెలిసి మనశ్శాంతికి దూరమయ్యాడు. ఆర్థిక అసమానతల పట్ల అనర్గళంగా ఉపన్యాసాలిచ్చే తన మేనమామ తనకి తెలీకుండా కన్యాదాత నుంచి అరవైవేలు కట్నం తీసుకుని మరీ పెళ్ళిచేశాడు. పిల్లనిచ్చిన మామగారికి నాలుగు వాయిదాల్లో ఆ సొమ్ము జమ కట్టేశాడు, పెంచిన మేనమామే అలా కక్కుర్తి పడితే కట్టుకున్న సరోజ నుంచి ఆశించవలసింది ఏముంటుందని?

'నేనెక్కడ అడ్డుకుంటానో అని, కుటుంబాన్ని నానా ఇబ్బందులకీ గురిచేసి, చివరిదాకా దాచిపెట్టి మీరు చేసిన నిర్వాకం ఇదటండీ? మా నాన్న లక్షల మీద వ్యాపారం నడుపుతున్న వడ్డీ వ్యాపారస్తుడని మీకు తెలీదా! అరవైవేలు ఇవ్వటమంటే అతనికి ఎడం చేతి చిటికెన వేలు ఓసారి విరుచుకున్నట్టు. నాకు ఎడంకాలు ఈడుస్తూ నడిచే చిన్నలోపం ఉందని ఈ కాంపౌండరు స్థాయి సంబంధానికి దిగిపోయాడు గాని మరుచటి ఏడే మా చెల్లెలికి లక్షకట్నమిచ్చి ఇంజనీరు అల్లుణ్ణి తెచ్చుకోలేదూ! ఏదో నైతిక బాధ్యత అనుకుంటూ ఇలా ఇద్దరు డబ్బున్నవాళ్ళ కొమ్ముకాయడం ఇదే రకం కమ్యూనిజమండీ?'

అంటూ మొగుణ్ణి నిలబెట్టి కడిగేసింది సరోజ. తప్పక పెళ్ళాడి పిల్లాణ్ణి కన్నది గాని అతని అభిప్రాయాలు ఆమెకు పూర్తిగా విరుద్ధం. ఆమెది విజయనగరం. తండ్రి జానకిరామ్ ఎంత సంపాదనా పరుడో అంతటి వ్యసనకారి. తననీ చెల్లెల్నీ పెళ్ళానికి అప్పచెప్పి ఊరిమీదపడి అతను చెయ్యని జల్సా లేదు. దైవభక్తి చాటున సరోజ తల్లి అన్ని కష్టాలూ మరచిపోయి ఆధ్యాత్మిక కార్యాల్లో మునిగితేలేది. కూతుళ్ళ నిద్దరినీ వెంటబెట్టుకుని ఆమె దర్శించుకోని కోవెలలేదు. స్వార్ధపరుడైన తండ్రి ఈ పూజాపునస్కారలని కూడా వేళాకోళం చేస్తూ తనకి అనువుగా మార్చుకుంటూ ఇలా అనడం ఇప్పటికీ సరోజకి గుర్తుంది. "హోమియోపతిలో కూడా 'పాజిటివ్‌హోమియోపతి' ఉన్నట్టు భక్తిలో కూడా పాజిటివ్ భక్తి అనేది ఉంటుంది. అదేమిటంటే సుఖభోగాలలో తేలిపోడమే. కొన్ని కష్టాలు పడలేదని అనలేముగాని అన్నిరకాల దేవుళ్ళూ స్వర్గసుఖాలు అనుభవించిన వారే మరి!"

భర్త సుఖోన్మత్తత ఇక భరించలేనట్టు రెండో కూతురు పెళ్ళై ఆరునెలలు దాటకుండానే ఆవిడ పరమాత్మలో ఐక్యమైంది. ఆవిడ సంవత్సరీకాలైనా అవకుండానే ఓ మధ్య వయసు మహిళా మణికి త్రీనాట్సూ వేసేసి సెకండ్ వైఫ్‌గా చేసేసుకున్నాడు జానకిరామ్. దాన్తో ఆ తండ్రీ కూతుళ్ళకి పెర్మనెంట్ బ్రేక్ పడినట్టైంది

ఏదైనా ఎక్కడైనా గడుపుకొచ్చింది గాని మనభాష కాని ఈ శివారు గ్రామానికి మొగుడికి బదిలీ అవడం సరోజ అసహనాన్ని పెంచింది. ఎప్పుడూ మౌనంగా ఉండడం అతని లక్షణమే కాని హఠాత్తుగా అగ్నిపర్వతంలా ఎప్పుడైనా అది బయటపడడమూ కద్దు. బుర్రని గిర్రున తిప్పే ఎర్రెర్రని ఆలోచనలు లావాలో ఎగజిమ్ముతూంటే ఏ అధికారికి ఎవరు మోసారో, లేకపోతే ఈ పనిష్మెంటు ఏరియాకి వేస్తారా! చిన్నప్పట్నుంచీ భక్తి పారవశ్య శిక్షణలో పెరిగిందేమో ఈ మధ్య సరోజ బొత్తిగా తట్టులేకపోతోంది. మొగుడికి వినపడేలా విజృంభిస్తేనే ఆమెకి ఆ కాస్త మనశ్శాంతి అయినా దక్కేది. 'మంచికైనా చెడ్డకైనా ఓ బ్రాహ్మడైనా 'చొప్పడకున్నట్టి యూరు చొరకుము సుమతీ' అన్నాడు శతకకారుడు. మీకేం జందెమైనా వేసుకోని, తద్దినమైనా పెట్టని పరమనాస్తికులు. అటుకీ ఇటుకీ ఆడది వారధి అంటారు, మాకెలా కుదురుతుంది? వాయినాలిచ్చుకుందామంటే ముగ్గురు ముత్తైదువులైనా దొరికి చావరు' అంటూనే శక్తిమేరకు పూజలూ వ్రతాలూ నిర్వహిస్తూ వచ్చేది సరోజ.

ఆవిణ్ణి రక్షించడానికన్నట్టు భక్త సమాజమొకటి ఆ ఊళ్ళో ఉన్నట్టు తెలిసి అక్కడికి పరిగెత్తింది. అంతేకాదు మనోరంజన్ పండాగారింట్లో ఓ ఫోటో నుంచి విభూతి రాలడం చూసి పరవశించిపోయింది. ఇంతపొట్లం కట్టుకు తెచ్చి మురిసిపోతూ రామసూరికి చెప్పకుండా ఉండలేకపోయింది. అయితే అతని ఆలోచనాధోరణే వేరు. నిజంగా మహిమే ఉంటే అది జన ప్రయోజనకారిగా ఉండాలి. విభూతి గుట్టలవల్ల ఏం లాభం? దాని బదులు కాఫీ పౌడరో, పంచదారో, టాల్కం పౌడరో, పోనీ మైదాపిండిలాటిదో స్వామి తన ఫొటో నుంచి కురిపిస్తే ఎంతబావుణ్ణు? ఇలాంటి మాటలంటే భక్తుల మనోభావాలు దెబ్బతింటాయో లేదోగాని తన పెళ్ళాం చెవిన వేస్తే కనీసం రెండురోజులపాటు ఇంత ముద్ద ఉడికించిపెట్టదు. ఎంత మౌనంగా సరిపెట్టుకున్నా తనలోని హేతువాది అతన్ని నిలబడనివ్వడు. మురికిబట్టలు బాధపడతాయని బండకేసి బాదడం మానేస్తామా! 'కథలు బాగా రాస్తాడు' అనే వాడికంటే 'జాతకాలు బాగా చూస్తాడు' అనేవాడికి గిరాకీ బాగా పెరిగిపోతున్న రోజుల్లో ఏం చెబితే ఎవరు వింటారు, వీళ్ళనెలా బాగుచెయ్యడం.

ఈ కుగ్రామంలో ఉద్యోగం కాదుగాని వీళ్ళెంత దోపిడీకి గురౌతున్నారో మరీ దగ్గరగా చూసే అవకాశం కలిగిందతనికి. స్వతంత్రం వచ్చి ఎన్ని దశాబ్దాలు గడవనియ్యి, మట్టిగోడలూ, ఒంటివరస బిళ్ళపెంకు పై కప్పులూ, ఆడామగా అనకుండా చాలీచాలని మోటు వస్త్రాలూ ఎన్నేళ్ళు గడిచినా వీళ్ళని ఇలాగే అణిచివేసే తాము అందలాలెక్కే ఏర్పాటు చేసుకుంటున్నారు రాజకీయ దళారులు. ఆధునిక పరికరాల ఉపయోగంలో ముందడుగు లేదనలేం మత్తుని ఉత్పత్తి చేసే 'మందు' మీదే ప్రతి రాష్ట్రప్రభుత్వమూ బతుకుతూ సామాన్య ప్రజల జ్ఞానాన్ని చిత్తు చేసేస్తూంటే ఏ పరికరం చేతికివస్తే ఏం ప్రయోజనం. ఇప్పుడు ప్రతీ పల్లెవాడి ఎడం చేతిలో సెల్‌ఫోను ఉంది, కుడిచేతిలో? చిన్నపొట్లం ఉంటుంది, శ్రమ మరచిపోడానికి అప్పుడప్పుడు విప్పి నోట్లో వేసుకుంటూ ఉంటాడు. ఏముంటుంది అందులో?

నిషిద్ధమైన ఏదో రకం ఉత్ప్రేరకం. వీళ్ళనిలా బ్రెయిన్ వాష్‌లో ముంచే, వారి జీవసారంలోంచే, స్లమ్స్ రక్తమాంసాలతో కట్టుకుని పై పైకి వేస్తున్నవే ఎన్నెన్ని వ్యాపార సంస్థలైనా! ఇంతటి ఆకటి చీకటి ఘోరకలి నుంచి విప్లవవాదులు పుట్టేరంటే పుట్టరా! ‘ప్రజల కోసమే‘ అంటూ ఏర్పడిన ప్రభుత్వానికి ఉన్న అయిదేళ్ళలోనూ కొన్ని తరాలకి సరిపోయే ఆస్తి సంపాదించడం తప్ప వాళ్ళకి పనికొచ్చే కొన్ని మంచి పనులైనా చేసే కనీస బాధ్యత అంటూ లేదా? ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించే టీవీ ఛానల్సూ పత్రికలూ సినిమాలు కూడా వాళ్ళ వాళ్ళ వ్యాపారాభివృద్ధి కోసం తప్ప జనప్రగతి కోసం పాటు పడిందేమీ లేదనే కటిక నిజం గుర్తించిన కొద్దీ అతని మనసు మరీ గందరగోళ స్థితికి చేరుకుంది. ఎవర్నో తప్పుపట్టడం దేనికి, ఈ నిర్భాగ్యుల ఉన్నతి కోసం తన వంతు తను చూపించిన కార్యాచరణ అంటూ ఏముంది? ప్రజల ఆధ్యాత్మిక ఔన్నత్యం కోసం జీవితమంతా పోరాడి ప్రాణాలను కూడా బలి ఇచ్చిన మతప్రవక్తలున్నారు. బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్లలో అసువులు బాసిన సాయుధ పోరాట వీరులున్నారు. ఇంట్లో కూచుని రక్తం మరగబెట్టుకుంటే ఎవరినేం ఉద్ధరించినట్టు. కనీసం పార్టీలో అయినా యాక్టివ్ మెంబర్‌గా చేరే గుండె ధైర్యం తనకి లేదే? ఆఖరికి ఎందుకూ పనికిరాదనుకున్న తన పెళ్ళాంలో కూడా కొంత ప్రజోపకార చైతన్యం కనపడుతోందే! ముప్పొద్దులా కష్టపడి తనకీ కొడుక్కీ మేపడం కాక వీధిలో కేకేసిన ముష్టివాణ్ణి ఎప్పుడూ వట్టి చేతుల్తో పంపినట్టులేదే? నెలకోసారైనా ఏదో వంకని పదిమంది సన్యాసులకి అన్నదానం చేస్తూంటుంది. ప్రసాదం చేసి వీధంతా పంచుతుంది. ఏదైనా ఎవరైనా తనంటే నయం కదా అనే చింతన ఈ మధ్య అతణ్ణి మరీ ఆందోళనకి గురిచేస్తోంది. అదిగో సరిగ్గా అలాంటి సమయంలోనే అతని సునిశితమైన పరిశీలనలోకి మంగాయమ్మ జొరపడి ఇక కదల్నని కూచుంది.

తనేమో తనలోకమేమో అని బతికే రామసూరికి ఆ ఊళ్ళోని ఏ పాత్ర పరిచయమైనా సరోజ ద్వారా జరగవసిందే. ‘మన వీధిలో చిట్టచివర ఇంట్లో ఉంటున్నవారు మన తెలుగు బ్రాహ్మలేనుటండీ!‘ అంటూ మొదలెట్టి క్రమంగా అన్ని భోగట్టాలూ చేరే 'పండాగారింట్లో జరిగే భజనల్లో ఎప్పట్నుంచో చూస్తున్నాను. ఎంచక్కా వాళ్ళ భాషలో మాటాడుతుంటే ఒరియా వాళ్ళేమో అనుకున్నాను. ‘ఏదీ మీ భాష పాట ఒకటి వినిపించండి‘ అని వాళ్ళు అడిగితే ‘రామచరణం, మాకు శరణం‘ అనే కృష్ణ శాస్త్రిగారి పాట ఎంతో బాగాపాడుతుంటే విని నా మతి పోయిందనుకోండి. ఆ ముసిముసినవ్వుల ముసలావిడ పేరు ముద్దాల మంగాయమ్మట. నెత్తి మీద పెట్టుకుని చూసుకునే కొడుకూ, కాలుకదపకుండా అన్నీ అమర్చిపెట్టే కోడలూ ఉంటే ఎక్కడైనా ఎంత దర్జాగానైనా కాలం వెళ్ళ బుచ్చుతారనిపిస్తుంది మంగాయమ్మ నిష్పూచీ చూస్తే!'

అయితే తను ఓసారి చేరేసిన భోగాట్టాకి పూర్తిగా వ్యతిరేకమైన దాన్ని చెప్పడానికి సాధారణంగా ఎవరూ ఓ పట్టాన ముందుకి రారు. అందుకే సరోజ పదిరోజులపాటు ఆ విషయం నాన్చిందేమో. ఎంతటి విభిన్న భావాలున్నా మొగుణ్ణి మించిన ఆత్మీయశ్రోత ఆడదానికుండడు కదా. క్రమంగా బయటపడిపోయింది.

‘ఏమో, దేన్ని చూసుకునో, ఆ రాలిపాటు! అరవై ఏళ్ళు దాటినా సుగురూ బీపిలాంటివి లేవనే పొగరు కాబోలు!‘

అంటూ అదే మంగాయమ్మ గారి కథ యావత్తూ వినిపిస్తే ఈసారి సత్తిబాబే ముక్కున వేలేసుకోవలసి వచ్చింది.

మంగాయమ్మా వాళ్ళది బందరు దగ్గిర ఏదో పల్లెటూరుట. వాళ్ళాయనది పౌరోహిత్యం. ఒకప్పుడు బాగా బతికిన వాళ్ళే ఇద్దరు కొడుకులు. ఏదో యాక్సిడెంటులో మొగుడుపోతే, బంధువులింట వంటపనికి ఒప్పుకుని కొడుకుల్ని తీసుకుని పర్లా కిమిడె వచ్చేసి అక్కడే స్థిరపడి పెద్ద కొడుకుని వ్యాపారంలో పెట్టి, రెండో కొడుకుని టీచరు ట్రైనింగులో పెట్టింది. తన రెక్కల కష్టం మీదే ఇవన్నీ సాధించి పిల్లల్ని ప్రయోజకుల్ని చేసింది. ఏ ఇబ్బంది వచ్చినా పంటి బిగువున నెట్టుకొచ్చింది గాని అత్తింటివారు అభిమానంగా ఇచ్చిన కాసులపేరు మాత్రం అడుగుపెట్టెలో, ఎందుకైనా పనికొస్తుందని, దాచిందిట. అలా దాచడం మంగాయమ్మని చిక్కుల్లో పడేసింది. పెద్దకొడుకు తల్లికి చెప్పకుండా దాన్ని తీసి వ్యాపారంలో పెట్టేశాడు. అప్పటికే కొడుకులిద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళయి కోడళ్ళు కాపురానికి వచ్చేశారు. సెకండరీ గ్రేడు ట్రైనింగు పాసయిన చిన్నకొడుకు ఉద్యోగం కోసం లంచం ఇవ్వడానికి తల్లిని ఆ నగలు ఇమ్మని అడిగాడు. తనే తీసుకుని అమ్మేశానని

పెద్దకొడుకు చెబితే తెల్లబోయింది మంగాయమ్మ. పోనీ 'నా సగం నాకు పంచమని' చిన్నకొడుకు అడిగితే 'బంగారం పెద్ద కొడుక్కే దక్కడం మా ఇంటి ఆచారం' అని పెద్దకోడలు తీర్పు చెప్పింది. అలా ఆ ఇంట్లో గొడవలు పెరిగాయి. 'మామగారు కాశీపూర్ దగ్గిర గ్రామంలో ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో నాకు ఉద్యోగం వేయిస్తానన్నారు. అక్కడికి పోదాం పదవే అమ్మా' అంటూ మంగాయమ్మగార్ని రామసూరి ఉన్న ఊరికి లాక్కొచ్చాడు. 'ఈవిడ డబ్బు పెట్టడం కాదుగాని మాకు అంతకుముందు ఉన్నదీ పోయింది, అపనిందా దక్కింది.' అని పెద్దకోడలు మెటికలు విరిచిందిట.

ఇంతకీ చిన్నకోడలికి కూడా ఆ ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో ఆయా పనే. ఇల్లు నడిపే పూర్తి బాధ్యత అంతా మంగాయమ్మదే. 'నోటమ్మట మాటే ఊడిపడదన్నావ్, ఆవిడ పాత కబుర్లన్నీ నీకెలా తెలిశాయి? అని మీరడగక పోయినా మీ సందేహం నాకు తెలుసు. ఈ మధ్య ఆవిడ అక్క కాబోలు ఇక్కడి కొచ్చి రెండురోజులు గడిపి వెళ్ళింది. ఆ అక్క నోటనే ఈ మహాతల్లి గతచరిత్ర అంతా తవ్వితీశాను. పెద్దకోడలు తన్ని తగిలేస్తే చిన్నకోడలు పంచన చేరి ఊడిగం చేస్తోంది. సాటి ఆడదాన్ని సానుభూతి చూపిద్దామని వెడితే కష్టం సుఖం చెప్పుకోవాలంటారా! ఉహూఁ ఎంతసేపూ నవ్వు మొహమే. సిగ్గులేని మొహానికి నవ్వే సింగారమంటారు. ఇదే కాబోలు.' అంటూ ఆవిడ పట్ల తన వెగటు భావాన్ని వెళ్ళగక్కింది సరోజ.

సరోజ కోపానికి కారణం రామసూరి ఊహించలేనిదేం కాదు. కొడుకుల మీద ఆవిడ నేరాలు చెప్పుకుని ఉంటే ఈవిడ మొగుడు మీద చెప్పుకుని ఉండును. సరోజకా ఛాన్సు పోయిందికదా!

ఏమైనా వెంకాయమ్మగారి జీవనసరళి సత్తిబాబుతో ఉత్సుకత రేకెత్తించింది. పట్టుకుంటే దొరక్కుండా పారిపోయే పిల్లాడిలా తెలుసుకున్న కొద్దీ ఇంకా ఇంకా స్టడీ చేసి తీరాలనే కోరిక అతన్ని కుదపసాగింది. ఎక్కడా ఏ ఆసరా దొరక్కపోయినా ఆమె ఆనందంగా ఎలా ఉండగలుగుతోంది? ఒకరిద్వారా కాక తనంత తానుగా దీనికి జవాబు కనిపెట్టాలి. ఇల్లా పెద్ద దుమారం కాదు. తనకా మరీ పీకలు తెగిపోయే పనికాదు. ముందు ఆమె దినచర్యని గమనించాలి. నాలుగురోజుల అన్వేషణలో చాలా విషయాలే రాబట్టాడతను.

కోడలు ఆయాపని చేసినా కొడుకు పాఠాలు చెప్పినా వాళ్ళిద్దరికీ ఊడదియ్యలేని ఉద్యోగాలు. ఆంధ్రమూలాలు ఉన్నా వాళ్ళొక్క ముక్క తెలుగు మాటాడడట ఒరియా వాళ్ళలాగే అక్కడ చలామణీ అవుతున్నారు. ఉద్యోగాలు వేయించడం ఒకటే కాదు. చిన్నకొడుకు మామగారు ఆ ఊళ్ళో వాళ్ళకో ఇల్లులాంటిది కూడా కొనిచ్చాడు. ఇల్లులాంటిది అని ఎందుకన్నారంటే ఆజాగాలో ముందు ఉన్న ఎటాచ్డ్ బాతూ కరెంటూ ఉన్నది ముందు నున్న సిమెంటు గది ఒక్కదానికే. మిగిలినవి ఆనుకుని ఉన్నవి రెండు మట్టిగదులూ, నుయ్యి ఉన్న పెద్ద పెరడు.

చేసేది ఆయాపని అయినా చిన్నకోడలు ఆ స్కూల్లో ఓ నియంతలా వ్యవహరిస్తుంది. ఇక ఇంట్లో అత్తగారికి దాసీని మించిన పెద్ద హోదా ఇస్తుందా? 'ఈవిడ బంగారం అంతా పెద్దకొడుకే దోచుకున్నాడు, సేవాభాగ్యమేనా అందుకోని మా బతుకెందుకు?' అని చిన్నకోడలు అనుకుని ఉండాలి.

తనేమిటో తనకి తెలిసిన వెంకాయమ్మగారికి ఎవరు ఏమేమనుకున్నారో తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఉండుండక పోవాలి. మధ్య నున్న మట్టిగదిలో మాసిన దోమతెర కట్టుకుని నిద్రపోయే ఆమెకి మనసే అలారంగా తెల్లారి నాలుగూ అయ్యేసరికి తెలివి వచ్చేస్తుంది. లేచి కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని నూతి దగ్గర స్నానం చేసుకుని ఓ అరగంట ధ్యానం చేసుకుంటుంది. టీ, టిఫినూ తయారుచేసి ఏడుగంటలకల్లా కొడుక్కీ కోడలికీ అందిస్తుంది. ఆమె వండేదిక్కూడా గ్యాసు స్టవ్ మీద కాదు. ఆ గ్రామంలో కూడా గ్యాసు స్టవ్‌లు అక్కడక్కడ లేకపోలేదు కాని ఆమె చేసే వంట మట్టిపొయ్యి మీదే ఓ రకం బంక మన్నుతో ఇటికెలతో మొత్తుకుని నాలుగు ఇనపకడ్డీలు మధ్య అమరిస్తే కుంపటిలా తయారవుతుంది. ఆ ఊరి సమీపాన అడవి ప్రాంతాలవాళ్ళు అటూ ఇటూ బొగ్గు బస్తాలు కావడిలో అమ్మకానికి తెస్తారు. ఓసారి పడేయించుకుంటే ఎన్నినెలలో వస్తాయి. ఆరిన మట్టిపొయ్యిలో బొగ్గులు నింపుకుని ఓ కిరసనాయిలు చుక్క వేసుకుని

అంటిస్తే దానిముందు ఏ గ్యాసు జోరూ బలాదూరు. ఇక కొడుక్కీ కోడలికీ వండి వండి వడ్డించి, నింపిన టిఫెన్ బాక్సూ ఫ్లాస్కూ ఇచ్చి పంపిస్తే చీకటి పడి మళ్ళీ వాళ్ళొచ్చేదాకా మంగాయమ్మకి తీరికే తీరిక.

తను తిని అన్నీ కడుక్కుని వాళ్ళవీ తనవీ బట్టలు ఆరేసుకుని ఆరేక ఇంట్లో పెట్టుకోడానికి కూడా రెండు గంటలకంటే ఎక్కువ పట్టదు. ఇక మిగిలిన టైము ఏం చెయ్యాలని. ఆ ప్రాంతాల్లో మరీ చిన్న ఆదివాస్ స్కూళ్ళని ఒంటిగంటకల్లా వదిలేస్తారు. అందులో సగం మంది పిల్లలు పొలోమమటూ మంగాయమ్మ ఇంటికే చేరతారు. ఆమె మనసులా ఎందరొచ్చినా గదులు ఖాళీగానే ఉంటాయి. ఏ రోజు కారోజు ఇంతకారప్పూసో, చేగోడీలో చేసి ఉంచుతుంది. కొందరు ఒళ్ళోనూ కొందరు భుజాలమీదా ఎక్కి తొక్కుతూంటే ఆవిడ వాళ్ళకి వాళ్ళ భాషలో మన 'రాజూ ఏడుచేపలూ' లాంటి కథలు మళ్ళీ మళ్ళీ చెబుతూ ఉంటుంది. ఇందరు పిల్లలు ఉండగా తనకింకా మనవలు పుట్టలేదని ఆమె ఏనాడూ అనుకుని ఎరగదు. మన 'గుణగుణగుంచం' తో సమానమైన ఒరియా బాలగీతిక 'చౌకాచౌకా భూరీ, మామొ ఘెరె చాఁరీ' పాడుతూ వాళ్ళని నవ్విస్తూ వాళ్ళతో కలిసి తనూ నవ్వుతుంది. ఆ ఇంటికి వచ్చే బడుగుజాతి పిల్లల్లకి శుభ్రంగా ముస్తాబై వచ్చే అవకాశాలు ఉండవు. ఏదో కప్పుకు వస్తారుగాని బట్టలు కంపుకొట్టకుండా ఉండవు. పేలు స్వైర విహారం చెయ్యని జుత్తు అంటూ ఉండదు. ఆవిణ్ణి చూస్తూనే 'ఆయీ!' అంటూ వచ్చి ఆమె కౌగిట్లో ఇమిడిపోతారు. మంగాయమ్మ రెండుచేతులూ వాళ్ళని అదుముకుంటుంది. తనవాళ్ళూ పరాయివాళ్ళు, మన భాషా పరాయిదా అనే విచిక్షణ ఆమె ఎరగదు. ఆమెకి తెలిసిన సత్యం ఒకటే. వాళ్ళూ తనలా మట్టిలోంచి పుట్టిన మనుషులే. వాళ్ళ మొహాలు కడిగి తుడిచి కడుపునిండా ఇంత తిండిపెట్టి, కరువుతీరా ఇన్ని కథలు చెప్పి పంపడం తన అదృష్టం. ఈ తంతు తెలిసినా దానికి అడ్డురాని తాను చిన్నకోడలికి మనసులోనే కృతజ్ఞత చెప్పుకుంటుందామె. దేనికీ కంప్లైంట్ చెయ్యక ఏ పరిస్థితిల్లోనైనా నిండు మనసుతో నెగ్గుకొచ్చే మనిషి మొహంలో చిరునవ్వుకి తప్ప మరిదేనికి చోటుంటుంది.

వెంకాయమ్మ జీవితం తరచిన కొద్దీ రామసూరి మనసులోని ఒక్కొక్క మబ్బూ తొలిగి పోయినట్టయింది. 'మార్క్సిజమూ, మహిమాయుత భక్తి తత్వము ఈ రెండూ రెండు ఎక్స్ట్రీమ్స్. మానవ సౌభాగ్యానికే పుట్టినా ఇవి సర్వకాల సర్వబాధానివారణలు కాజాలవు. సామాజిక ప్రగతి మొదలయేది వ్యక్తివికాసంతోనే. అందుకనే ఆదర్శ వ్యక్తుల్నే తప్ప ఆదర్శ వ్యవస్థను సూచించి నిలబెట్టలేకపోయింది ఏ దేశ చరిత్ర అయినా! - అనే నిర్ధారణకు వచ్చాడతను. నోటితో ఒక్కముక్క చెప్పకుండా చిరునవ్వుతో వెంకాయమ్మ రగిలించిన వ్యక్తిత్వపు వికాసపు వెలుగు మాత్రం అతను ఎక్కడికి వెడితే అక్కడికి వస్తుంది.

●●●

Click here to share your comments on this story